

EXPUNERE DE MOTIVE

la proiectul de lege pentru modificarea alin. (2) al art. 135 din
Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat

Scopul sistemului fondurilor de pensii administrate privat este, conform alin. (2) al art. 1 din Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat, republicată, cu modificările și completările ulterioare, "asigurarea unei pensii private, distinctă și ce suplimentează pensia acordată de sistemul public". Expunerea de motive care a însoțit Legea nr. 411/2004 precizează de asemenea că "rațiunea elaborării proiectului de lege privind fondurile de pensii administrate privat rezultă din necesitatea furnizării unor pensii mai mari decât cele obținute printr-un sistem unic de tip redistributiv". În art. 151 din Legea nr. 411/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevede că "Începând cu data la care un asigurat devine participant la un fond de pensii și plătește contribuție, numărul lunar de puncte stabilit pentru acesta, conform Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, se corectează cu raportul dintre contribuția datorată la sistemul public de pensii și contribuția stabilită prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat", ceea ce înseamnă că pensia de stat (pilonul I) se diminuează ca urmare a apariției pensiei private obligatorii (pilonul II). Ca urmare, coroborând art. 1 alin. (2) și art. 151 din Legea nr. 411/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, rezultă că valoarea pensiei private obligatorii trebuie să fie mai mare decât diferența care se pierde la pensia de stat. Garanțiile din Legea nr. 411/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu acoperă însă această diferență.

Astfel, Legea nr. 411/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevede două tipuri de garanții pentru participanții la pilonul II:

- în termeni absoluți, reprezentând valoarea contribuțiilor plătite, diminuate cu penalitățile de transfer și comisioanele legale - conform art. 135 alin. (2);

- în termeni relativi, raportată la rata medie de rentabilitate a tuturor fondurilor - conform art. 29 alin. (2).

În termeni absoluți, garanția nu acoperă însă scăderea puterii de cumpărare a banilor în timp prin fenomenul de inflație. De exemplu, la o rată medie anuală a inflației de 2,5% (o rată foarte mică, pe care România nu a atins-o încă, dar care este în limitele Tratatului de la Maastricht privind zona euro), valoarea unei sume de bani din prezent se înjumătățește în 28 de ani; participanții la pilonul II sunt însă obligați să contribuie și timp de peste 40 de ani la acest sistem (pentru cei mai tineri angajați). Mai mult, la o inflație medie anuală de 7,85%, precum cea din 2008, înjumătățirea valorii reale a contribuției are loc în numai 9 ani. Dacă luăm în calcul și comisioanele legale, valoarea reală este diminuată și mai mult. În termeni relativi, garanția este și mai neclară, întrucât randamentul mediu al pieței poate fi și negativ. Mai mult, chiar dacă este pozitiv, el nu este neapărat peste rata inflației. Iată de ce apare necesitatea unei garanții în termeni reali a valorii pensiei pe care o vor primi participanții la pilonul II.

Această garanție reală a fost în fapt inclusă în primul act normativ care a introdus noțiunea de pensii private în România, și anume Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 230/2000 privind organizarea și funcționarea fondurilor universale de pensii. Art. 131 alin. (4) precizează: "Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale va aplica un procent la fiecare dintre contribuțiile făcute în conformitate cu prevederile cap. VII, pentru a reflecta inflația prețurilor intervenită

între data plății și data retragerii și a unui profit minim anual de 1% și, de asemenea, va calcula o deducere pentru a reflecta valoarea comisioanelor achitate de fonduri în perioada respectivă". Deci se impunea o garanție reală pozitivă (1% peste rata inflației); este una dintre ultimele decizii ale Guvernului condus de Mugur Isarescu, abrogată ulterior de Guvernul condus de Adrian Năstase.

Garantarea cu inflația este susținută de practica internațională - în special din țările dezvoltate, acolo unde mecanisme asemănătoare pilonului II de pensii funcționează de mai multă vreme. Astfel, în Australia, Elveția sau Suedia (acestea sunt de altfel singurele țări occidentale care au pensie privată obligatorie) există un randament minim garantat; mai mult, în Elveția acest randament este modificat anual, în funcție de circumstanțele pieței, dar nu scade sub rata inflației. În alte economii emergente care au implementat de mai mult timp sistemul și care l-au și modificat de mai multe ori se folosește de asemenea raportarea la rata inflației sau la alte instrumente financiare (randamentul minim garantat în Chile se calculează ca procent din randamentul mediu real al tuturor fondurilor; randamentul minim garantat în Uruguay se calculează ca două puncte procentuale peste rata anuală a inflației; randamentul minim garantat în Slovenia este de 40% din randamentul titlurilor de stat). Desigur, sunt și state care nu obligă administratorii de fonduri de pensii private obligatorii să asigure niciun randament minim sau state în care aceste randamente nu sunt raportate la inflație. Apreciem însă că România trebuie să se orienteze către practica țărilor cu mai mare experiență în acest sistem de pensii private obligatorii și să aplice un sistem care minimizează riscurile.

De altfel, minimizarea riscurilor este și unul dintre principiile organismelor internaționale în domeniu, așa cum este IOPS (International Organization of Pension Supervisors). În documentul intitulat Principiile IOPS ale supravegherii pensiilor private, principiul 5 se referă la reducerea riscurilor, în contextul unei toleranțe scăzute la risc a participanților. Mai mult, Banca Mondială, care este inițiatorul moral al reformei sistemului de pensii în Europa Centrală și de Est, stabilește drept criteriu principal de evaluare a cadrului de reglementare a pensiilor private criteriul predictibilității, pe care îl definește astfel: "un sistem predictibil include garanții de indexare care urmăresc să protejeze participanții de inflație și de ajustarea salariilor și dobânzilor" (conform World Bank Pension Reform Primer, "World Bank Pension Conceptual Framework", septembrie 2008).

Criza economică globală demonstrează în fapt fragilitatea schemelor de pensii private peste tot în lume; cele mai mari bănci, firme de asigurări și fonduri de pensii înregistrează pierderi imense și multe dintre ele solicită intervenția statului pentru a scăpa de faliment. Bani deponenților sunt pierduți acolo unde nu există garanții certe.

Un alt argument de dată recentă îl reprezintă introducerea, din 2009, prin decizia Guvernului condus de Emil Boc, a pensiei minime garantate în pilonul I (pensia de stat). Apreciem că firească o prevedere similară și în pilonul II, întrucât și în pilonul II colectarea este făcută tot de către stat și există caracterul de obligativitate a contribuțiilor. Pensia minimă garantată ar fi în pilonul II cu caracter individual și ar rezulta din indexarea cu inflația a contribuțiilor fiecărui participant.

Nu în ultimul rând, se cuvine menționat că această modificare a Legii nr. 411/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, nu reprezintă o schimbare a regulilor jocului în timpul jocului, un argument des invocat de administratorii fondurilor de pensii private. Ea este o modificare în spiritul legii, care dorește asigurarea unei pensii private suplimentare, iar caracterul de asigurare nu poate veni decât dintr-o garanție certă, reală.

În plus, Legea nr. 411/2004 a mai suferit modificări substanțiale în ultimii ani. Astfel:

-Legea nr. 311/2005 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private a abrogat cap. XIX și art. 174;

-Legea nr. 23/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat a modificat art. 1 alin. (1) lit. A, art. 2 alin. (1), art. 2 alin. (2) partea introductivă și lit. E și F, art. 3, art. 4, art. 5, art. 6, art. 7, art. 8, art. 9, art. 10, titlul cap. III, art. 11, art. 12, art. 13, art. 14, art. 15, art. 16, art. 17, art. 18, art. 19, art. 20, art. 21, art. 22, art. 23, art. 24, art. 25, art. 26, art. 27, art. 28, art. 29, art. 30 alin. (1), art. 31, art. 33 alin. (1), art. 49, art. 50, art. 51, art. 55, art. 57, art. 60 alin. (1), art. 74 alin. (2), art. 76, art. 77, art. 79, art. 80, art. 81, art. 82 alin. (2), art. 83, art. 85, art. 87 lit. C, art. 88, art. 91, art. 92, art. 93, art. 94, art. 95, art. 96, art. 97, art. 98, art. 99, art. 100, art. 101, art. 102, art. 103, art. 104, art. 105, art. 106, art. 116, art. 117, art. 118, art. 119, art. 134, art. 136, art. 138, art. 141 alin. (2), art. 143 alin. (3), titlul cap. XX, art. 162, art. 163, art. 165, art. 175 și art. 182; a introdus alin. (1)¹ la art. 32, alin. (2) și (3) la art. 67, alin. (3) la art. 127, alin. (3) la art. 164, art. 165¹ și art. 165²; a abrogat art. 1 alin. (3), art. 53 alin. (2), art. 69, art. 70, cap. XIII cu art. 107-109, art. 120, art. 170, art. 171, art. 173, art. 180 și art. 181;

-Legea nr. 201/2008 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 112/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat și a Legii nr. 204/2006 privind pensiile facultative a modificat art. 33 alin. (3), art. 139 alin. (1), art. 141 alin. (4) lit. b), alin. (5) și (11), art. 145 și a abrogat art. 139 alin. (2).

În concluzie, în scopul protejării interesului participanților la pilonul II, susținem modificarea art. 135 alin. (2) din Legea nr. 411/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare - "Suma totală convenită pentru pensia privată nu poate fi mai mică decât valoarea contribuțiilor plătite, diminuate cu penalitățile de transfer și comisioanele legale" -, după cum urmează: "Suma totală convenită pentru pensia privată nu poate fi mai mică decât valoarea contribuțiilor plătite, actualizată cu rata inflației între data plății și data ieșirii la pensie a participantului."

Prezenta expunere de motive are conținutul expunerii care a însoțit inițiativa legislativă a cetățenilor, care a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.307/11.05.2009, dar care nu a fost finalizată deoarece nu a obținut numărul minim de semnături prevăzut de art.74 alin.(1) din Constituția României, republicată.

Având în vedere cele prezentate, supun Parlamentului României spre dezbateră și adoptare prezenta inițiativă legislativă.

Inițiatori

Deputat Adrian Mocanu
